

Preek Exodus 18:13-27

- Schildwolde, 5 juli 2020
- Kees van Dusseldorp
- serie: geestelijke lessen in de woestijn 5/5

thema: wat de kerk nodig heeft...

paaskaars

votum en groet

Psalm 134

wetslezing – Deut.5

Psalm 119:60,62,65

gebed

Psalm 119a Uw woord is een lamp voor mijn voet

lezen Exodus 18:13-27

lezen 1 Timoteüs 2:1-6

Opwekking 689 Spreek o Heer door uw heilig woord

preek Exodus 18:19-20

Gezang 246 Nu bidden wij met ootmoed en ontzag

gebed

collecte

Gezang 166:1,3,4 (GK06) Op bergen en in dalen

zegen

Gemeente van Jezus Christus,

Jetro is een beroemde naam. Hij geeft miljoenen hits op google. In Nederland zijn ongeveer 350 mensen die zo heten. De bekendste Jetro vandaag is zonder twijfel voetballer Jetro Willems, die een tijdlang verdediger in het Nederlands elftal is geweest.

Al die Jetro's zijn vernoemd naar de Jetro die we in de Bijbel tegenkomen als schoonvader van Mozes. Zijn naam betekent: excellentie, hoogheid. Hij wordt ook wel Reüel genoemd: 'vriend van God'. Heel positieve namen. Jetro was niet zomaar iemand. Niet alleen krijgt hij in de Bijbel veel waardering. Maar ook onder Arabische stammen wordt zijn naam geëerd als een profeet en een wijs man.

Jetro was de man die een grondige reorganisatie van de Israëlitische samenleving voor elkaar heeft gekregen. Het regeringssysteem en rechtssysteem gingen compleet op de schop op basis van zijn gratis consult. Het klinkt in onze oren niet heel sensationeel, wat hij voorstelt: zoek betrouwbare mensen, die je de leiding geeft over groepen van duizend, honderd, vijftig en tien mensen. Eerder logisch. Maar Jetro krijgt het voor elkaar om de hele samenleving te reorganiseren! Een volk van tienduizenden mensen. Dan moet je wel veel persoonlijk gezag hebben, veel bestuurservaring en een grote wijsheid.

**

De wijsheid en ervaring van Jetro doen het vandaag de dag nog steeds goed. Wat hij adviseerde is nog steeds herkenbaar in onze maatschappij, in onze rechtsspraak, in onze bedrijfskunde. Kennelijk heeft Jetro een aantal principes geleerd, die verstandig zijn voor de organisatie van groepen. We kunnen van zijn adviezen nog steeds veel leren. Ik kwam een internetsite tegen met 50 lessen van Jetro voor goed leiderschap.

Zo leren we van Jetro als het gaat over het geven van feedback. Jetro ziet iets wat hem verbaast en bezorgd maakt. Hij geeft niet direct een mening, lacht Mozes niet uit, maar vraagt eerst hoe het zit. Dan draait hij er niet om heen, maar zegt klip en klaar: 'Het is niet verstandig wat je doet.' Hij onderbouwt dat en wijst ook een alternatief. Het Jetro-principe van feedback: geef je feedback persoonlijk, zakelijk, duidelijk en respectvol. Inderdaad lessen die we vaker zouden moeten toepassen. Niet direct een mening geven, niet achter iemands rug om praten, niet erom heen draaien, niet afkraken. Het zou zoveel problemen en frustraties voorkomen als we zo met elkaar zouden omgaan.

Van Jetro kunnen we veel leren over leiderschap. Dat het verstandig is om de leider ruimte te geven zich op het beleid te richten en op de hoofdlijnen. Dat de uitwerking, de kleinere dingen beter door anderen gedaan kunnen worden. En dat de leider moet leren delegeren. Niet om het van zich af te schuiven, maar om meer mensen verantwoordelijkheid te geven. In de kerk kun je dit toepassen op het werk van een kerkenraad of van een predikant. Met als aanbeveling dat je niet voor alle dingen aanklopt bij de kerkenraad of de dominee. Maar ook met als les dat de kerkenraad en de dominee zich niet overal verantwoordelijk voor moeten voelen of zich overal mee bemoeien. Best lastig om daar een goede balans in te vinden – voor mij is het in ieder geval wel een valkuil dat ik me ook laat verleiden om allerlei regedingen te gaan doen of me te bemoeien met dingen waarvoor iemand anders verantwoordelijk is. Het Jetro-principe van leiderschap: de leider moet ruimte krijgen en ruimte maken om zich te concentreren op de hoofdlijnen.

Van Jetro kunnen we veel leren over verantwoordelijkheid. Of je nu een grote of een kleine verantwoordelijkheid hebt: zorg dat je betrouwbaar bent, eerlijk blijft, je niet onder druk laat zetten, je niet laat omkopen, geen vriendjespolitiek bedrijft en niet je ellebogen gebruikt om hogerop te komen. Het Jetro-principe van verantwoordelijkheid: ga integer om met de verantwoordelijkheid die jij hebt gekregen. Wat zou het heerlijk zijn als mensen zo gewetensvol met hun taken omgaan. Zowel binnen de samenleving als binnen de kerk.

**

Misschien denk je: is dit nu een preek? Hiervoor hoef ik toch niet naar een kerkdienst te luisteren? Wat heeft dit met God te maken? Met Jezus Christus? Of met mijn leven?

Zeg dat niet te snel! De wijsheid van de Bijbel is altijd praktische wijsheid: hoe leef je in de praktijk, met welke houding sta je in het leven, hoe ga je om met anderen. En met de roeping die jij hebt gekregen. De wijsheid van God is daarop gericht. Het is de bedoeling dat het nieuwe leven in Jezus Christus ook doorwerkt in de praktijk. Anders blijft dat nieuwe leven in de lucht zweven. Uit de bijbelse verhalen en personen kun je veel van Gods wijsheid ontdekken voor het christenleven vandaag. Dat is niet persé wijsheid die je alleen in de Bijbel kunt vinden. Ook buiten de kerk zijn mensen die verstandige dingen bedenken. En waar je als christen of als kerk je winst mee kunt doen.

Maar tegelijk heb je ook gelijk. Want met de lessen van Jetro over feedback geven, leiderschap en verantwoordelijkheid, hebben we de kern niet te pakken. Het gaat er in dit verhaal niet alleen om dat het volk goed georganiseerd wordt, dat leiders doen waarvoor ze zijn benoemd en dat mensen zich positief inzetten. De kern ligt ergens anders. Niet voor niets noemt Jetro vaak de naam van God. Zijn punt is: 'Jullie zijn het volk van God. Dat is jullie unieke waarde. Zet dan alles op alles om de verbinding met God warm en open te houden. Mozes, daar ligt jouw onmisbare en onvervangbare taak. Jij moet het volk bij God vertegenwoordigen. Jij moet hun geschillen aan God voorleggen. En jij moet de mensen bekend maken met Gods wetten en richtlijnen. Jij moet hen vertellen hoe ze als gelovige mensen moeten leven in de omgang met elkaar en in de omgang met God'.

Alle Jetro-lessen vloeien voort uit één belang dat hij heeft: Dat de speciale verbinding tussen Israël en God bewaakt wordt en de levensader vormt voor alles. Jetro was omvergeblazen door de verhalen van Mozes over wat God allemaal voor Israël had gedaan. Hij komt tot een spontane belijdenis: 'Geprezen zij de HEER die jullie heeft bevrijd. Hij is machtiger dan alle andere goden'. Al zijn ervaring en wijsheid zet Jetro vervolgens in om dat kostbare geheim te bewaren: Dat de band met God de levensader voor Israël blijft. Dat de unieke waarde van dit volk bewaard blijft. 'Mozes, als jij er niet voor zorgt dat je tijd en ruimte maakt voor gebed, onderwijs en oordeel, dan zal op het volk geen zegen rusten. Dan worden jullie een volk als alle andere. Jij moet de schat bewaren die God gegeven heeft. Dat jullie Gods volk zijn. Het volk van zijn liefde, van zijn vriendschap en zijn zegen.'

Niet dat Mozes alleen verantwoordelijk zou zijn voor het contact met God. Dat de mensen vanuit hun stoel kunnen zeggen: 'Ah, Mozes doet het wel voor ons. Hij weet hoe je moet geloven. Hoe je moet bidden. Wat Gods wil is. Dat is mooi, dan hoef ik me er niet

druk over te maken.' Nee, het is de verantwoordelijkheid van iedere Israëliet om de omgang met de Heer vorm te geven. Mozes is degene die daarin voorop gaat, het goede voorbeeld geeft, de weg wijst, die waarschuwt waar nodig en motiveert waar het kan.

Weet je wat ik frappant vond? Toen ik in Handelingen 6 las over de problemen in de eerste christelijke gemeente. Het liep niet lekker, de mensen waren ontevreden, de apostelen bijna overspannen. Toen besloot de gemeente om voor het praktische werk zeven wijze mannen aan te stellen. Zodat de apostelen zich konden wijden aan het gebed en aan de verkondiging van Gods Woord. Ook daar die twee dingen: het gebed en de verkondiging. Die zijn van levensbelang voor de gemeente van God. Die vormen de levensader, de navelstreng van de gemeente. Het is ook het belangrijkste advies dat Paulus aan Timoteüs schrijft, de dominee van Efeze: Allereerst vraag ik dat er voor alle mensen gebeden wordt. Smeekbeden. voorbeden en dankgebeden. En dat er op die manier ruimte komt om de waarheid te leren kennen, De waarheid van Jezus Christus, de middelaar.

Dat is het belang van Jetro. Dat Mozes genoeg ruimte heeft om aandacht te geven aan dat hoogste niveau, het contact tussen God en mensen: gebed, onderwijs en oordeel. Het volk vertegenwoordigen bij God. Ik vind dat zo'n bijzondere uitspraak. Die iets van Jezus laat zien, zoals dat in Mozes gestalte krijgt. De mensen bij God brengen. Voor hen bidden, hen in Gods aandacht aanbevelen. En het onderwijs: uitleggen wat Gods Woord betekent en coaching geven in de praktijk van hun omgang met God en hun omgang met elkaar.

**

Het belang van Jetro zorgt ervoor dat hij advies geeft om de organisatie om te gooien. Want zoals het gaat, werkt het niet en komt de kern van de gemeente in gevaar. Mozes was lange dagen bezig om uitspraken te doen in allerlei individuele vragen en kwesties. Hij werd er helemaal door in beslag genomen. Letterlijk staat er: 'Het volk zat boven op hem.' Hij trok het bijna niet. En ook de mensen waren ontevreden: uren wachten en dan de volgende dag terugkomen omdat Mozes niet door alle vragen en problemen heen was gekomen. De verbondenheid liep gevaar. Maar vooral de levensader liep gevaar. Verschraling en verwaarlozing van de vriendschap met God.

De organisatie moet aangepast om daar meer ruimte voor te maken. Wat ik daarvan leer, is hoe belangrijk het is dat we in de kerk de vraag blijven stellen: Doen we de goede dingen? Is de organisatie helpend voor het leven met God? Zijn de afspraken, de tradities en de vertrouwde vormen dienstbaar aan het doel waarom de kerk op aarde is? Je moet de praktijk steeds tegen het licht houden en waar nodig durven bijstellen. Wat je ziet bij Israël is tekenend voor mensen: er zijn altijd zaken die de aandacht vragen. Verschillen van mening, onduidelijkheid over wat goed is en wat niet. Grote zaken, kleine zaken. Maar laten ze geen rem worden op de voortgang van het koninkrijk. Er is altijd het risico van onvrede, van gemopper, van het idee dat jouw recht en jouw gevoel niet worden erkend. Als dat er is, moet je er iets mee. Maar voorkom dat het een blokkade wordt voor de beweging van Gods Woord. Dan raakt alle energie naar binnen gericht. Worden we een gesloten gemeente. Hebben we het meer of minder goed met elkaar. Maar vormen we geen kandelaar: wordt het licht van Gods Woord niet zichtbaar in de wereld.

In menselijke gemeenschappen zit altijd de neiging dat ze vastroesten. Structuren, gewoonten, tradities: ze zijn nodig en zijn nuttig. Zonder vormen kunnen we God niet

dienen. We komen er in deze tijd wel achter hoe lastig dat is. Maar onderken ook het risico dat tradities een doel op zichzelf worden. Dat zit nu eenmaal in de mens. En in deze bedeling. Dat vormen een sleur worden. Dat tradities of belevingen afgoden worden. De aandacht wegzuigen van waar ze voor bedoeld waren: het viere en onderhouden van de eeuwige vriendschap met God. Het ontvangen en leven in de vrijheid en blijdschap van Jezus Christus.

Dit is geen pleidooi om alle gewoonten bij het grof vuil te zetten. Of om vertrouwde vormen op te blazen. Het is een oproep om steeds vanuit de kern te blijven denken. Vanuit de unieke waarde: we zijn van Christus. Zeker nu we wat betreft de vormgeving van ons kerkelijk leven hardhandig stilgezet zijn, moeten we er opnieuw naar kijken. Hielpen en helpen onze manieren om ruimte te geven en te maken voor de omgang met God? Geven onze overtuigingen en meningen genoeg ruimte aan het levende Woord van God? Bewaren en bewaken we het geheim van het leven in verbinding met de Heer? Een leven in bidden, luisteren, vertrouwen, wandelen en doen?

**

In de eerste fase van de woestijntijd kreeg het volk Israël basislessen in het leven als Gods volk. Ze moesten leren wat het betekent volk van God te zijn. Ze moesten leren leven in vertrouwen, in gehoorzamen, in verwachten, in gemeenschap en ook in organiseren. Beweeglijk organiseren om de levensader niet af te knellen. Om ruimte te maken en te geven aan het van-God-zijn.

Lieve mensen: dat is de levensader van de kerk. De unieke waarde van de gemeente. We vormen niet een club gelijkgezinden, maar een geloofsgemeenschap. Leaders en gemeenschap delen hetzelfde geloof. Leven vanuit dezelfde bron. De levensader van je leven: het van-God-zijn, het in-Christus-zijn. Daar ligt je redding. Daar ligt je toekomst. Daar ligt je leven. Doe mij van tijd tot tijd ook een Jetro die me daaraan herinnert en daarop wijst!

De Jetro-principes zijn bedoeld om dat te bevorderen. Bij jezelf en bij de gemeente. Praktische principes van feedback, van leiderschap, van verantwoordelijkheid. Ze zijn helpend voor het leven met God. Jetro's raad is een aanwijzing van God. Jetro sluit af – en het is een bemoediging en zegen van God: Als je je leven en de gemeente organiseert vanuit de vriendschap met God, dan zal er vrede zijn. Dan blijft je eigen energiebalans in orde. Dan hebben de mensen het goed met elkaar. Dan zal God merkbaar aanwezig zijn. Tot zegen van allen binnen en buiten de gemeente.

Amen